Kristina Swiderová, Testamenty urozených žen v Čechách mezi lety 1650-1753. Gender a legitimizační strategie šlechty v testamentárním diskurzu, České Budějovice 2008, 121 s., diplomová práce Historického ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Posudek oponenta diplomové práce

V návaznosti na výzkumy testamentární praxe šlechty v 16. a první polovině 17. století, kterými se zaobíral Pavel Král, si vybrala Kristina Swiderová závažné téma především s ohledem na jeho časové zařazení do let 1650 až 1753. Jelikož výzkum vychází ze zevrubné analýzy testamentární praxe 89 urozených žen, které pořídily 103 testamentů a kodicilů, poskytuje důležité heuristické východisko k poznání některých rysů kolektivní mentality barokních šlechtičen optikou genderové interpretace, jež zůstávala v domácí historické vědě na okraji zájmu.

Hned z úvodní kapitoly je zřejmé, že diplomantka se v zásadě dobře orientuje v české a částečně také směrodatné zahraniční literatuře, která se váže k širšímu teoretickému ukotvení diplomové práce. Nemohu se však ubránit kritické výtce, že úvod je příliš rozvleklý, popisný, myšlenky v něm obsažené se několikrát na dalších stránkách opakují. Jednoznačná formulace otázek by jistě nebyla na škodu. Oddíly o historické argumentaci a právních limitech se sice na první pohled tváří moudře, leč práce s literaturou právě v těchto kompilativních částech spisu je spíše mezerovitá a nahodilá.

Zdařilý výklad testamentárního diskurzu znovu potvrdil, že užité prameny mohou být východiskem k omezenému souboru otázek, jež navíc splňují metodologické nároky v zásadě jen na postižení vybraných rysů kolektivní mentality urozených žen (autorka se věnovala zbožnosti a některým náznakům legitimizačních strategií). Diplomantka si omezenou míru vypovídací hodnoty testamentů velmi dobře uvědomovala, nikde zbytečně nezobecňovala, spíše konstatovala a uvážlivě hledala souvislosti možných interpretací. Samozřejmě se znovu nabízí otázka – jako ostatně při všech podobných výzkumech vystavěných na rozboru jednoho typu pramene hromadné povahy – zda další hromadění testamentů a jejich interpretace skutečně přinesou nové poznatky o myšlenkovém světě genderově podmíněné skupiny či individua? Naráží zde na chybějící úvahy o sebeprezentačních stereotypech a míře diskurzivní stylizace, k nimž se jistě diplomantka vyjádří při obhajobě. Ostatně podobné interpretační limity musela překonávat ve svých výzkumech Beatrix Bastl, kterou

diplomantka hojně cituje. Ptám se tedy, jak si právě uvedená historička poradila se sebeprezentačními stereotypy urozených žen z rakouských zemí?

Přestože Kristina Swiderová připojila v závěru práce seznam jmen testátorek, postrádám vypracování jejich sociální stratifikace. Již při zběžném čtení se totiž v soupisu rýsují zajímavé sociální skupiny, které vznikly sňatkovými strategiemi a podepsaly se na obrovské proměně sociální skladby šlechty v pobělohorské době (literaturu k sociální mobilitě šlechty ostatně ponechává diplomantka spíše mimo svůj zájem).

V posuzované diplomové práci jsem bohužel shledal řadu formálních chyb. Autorka si zvolila velmi těžkopádný výklad, libuje si v dlouhých větách, plných zbytečné vaty (typu „ovšem“, „nicméně“, „nepochybně“ apod.). Některé úseky práce působí nerozhodně. Historička je povinna se znalostí pramenů, teorií a metod vyříknout názor, nikoliv ho obcházet a obalovat do málo srozumitelných vět, které tvoří obranný val autorské nerozhodnosti. Výkladu by slušelo méně zbytečných cizích slov. Jejich zvýšená frekvence rozhodně nepřidá na vědeckosti posuzovanému dílu (např. s. 14 – „zkomparovány“ – česky se řekne „porovnány“). K formálním nedostatkům patří nedůsledné užití zkrácených citací literatury (např. s. 13, 62, 82), zmatky v terminologii (např. s. 19 – „fyzický svět rakouské šlechtičny“; „mentalitní dějiny“ apod.), rozkolísaná osoba výkladu (s. 74, 86, 95). Nejvíce mi však vadí, že budoucí absolventka filozofické fakulty se dopouští hrubých pravopisných chyb, zvláště v interpunkci a opakovaně v citacích přímé řeči pramenů (namátkově srov. s. 10, 12, 20, 22, 25, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 41, 42, 43, 50, 54, 61, 63, 64, 65, 69, 70, 75, 76, 77, 81, 87, 94)!

Diplomovou práci Kristiny Swiderové doporučuji k obhajobě a vzhledem k uvedeným formálním výhradám, zvláště nepřehlédnutelným hrubým pravopisným chybám, nemohu spis hodnotit lépe než pouze stupněm **v e l m i d o b ř e**, což je mi líto, neboť po odborné stránce odvedla diplomantka velmi poctivý badatelský a v zásadě také interpretační výkon.

prof. PhDr. Václav Bůžek, CSc.

České Budějovice 30. ledna 2009